

ULTIMA ARBOREASĂ

Antonina SÂRBU

Obsesiile noastre în acest secol sunt politice, din păcate. Totuși, încercând să ne rupem din ce ne propun dânsii/politicienii, în căutarea referințelor la faptul de cultură ar fi momentul să ne amintim de Nina Arbore /1889-1942/. Pictoriță de origine basarabeană, deși a trăit în România și a îmbogățit patrimoniul național al țării, până la moment nu s-au găsit fonduri pentru a edita o monografie, pentru organizarea unor expoziții de promovare a operei artistei.

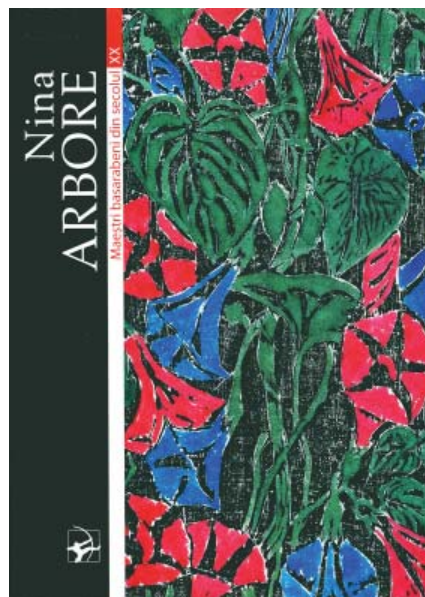
Cineva observase că la Chișinău, în Republica Moldova „istoria artei moldovene se scrie: basarabeni recuperează indivizi, întâmplări, succese, destine, idei. Își construiesc trecutul și, deci, prezentul. Își definesc, întăresc, argumentează și își ridică identitatea. Un detaliu – major – al întregului identitar ce crește acum este colecția „Maestrii basarabeni din secolul XX“ a editurii Arc editată cu sprijinul „Fundației Soros.”

Nina Arbore a fost unul dintre artiștii propuși în proiectul inițiat în anul 2000 de editura Arc, pentru valorificarea maestrilor din Moldova alături de Alexandru Plămădeală, Milița Petrașcu, Auguste Baillyre, Mihai Grecu, Serghei Ciocolov, Valentina Rusu-Ciobanu, Andrei Sârbu... Grație proiectului editorial Arc Nina Arbore a fost repusă pe scena contemporană, iar autorul textului, criticul de artă și cercetătorul Gheorghe Vida „acoperă un mare gol din istoria artei românești: este o recuperare și un succes deopotrivă pentru basarabeni și români”.

Gheorghe Vida ne oferă descoperirea unui destin de o copleșitoare umanitate și a unei opere-experiment cerebral necunoscute până la moment. Cercetătorul a reconstituit contextul familial și social-politic în care a apărut și a evoluat artista, a evocat personajele majore din viața ei. Prin cele câteva fotografii de familie selectate pentru ilustrarea textului, ne-a oferit posibilitatea de a ne strecura în lumea Ninei Arbore, iar cronologia detaliată ne relevă prezența pictoriței în manifestările artistice ale vremii.

Din *Enciclopedia familiilor boierești din Moldova și Tara Românească* de Mihai Dim. Sturdza, aflăm detaliile destinului acestei familii istorice boierești care a făcut ca descendenta lui Cârstea Arbore, Pârcălab de Neamț de la 1471, să se încheie odată cu declanșarea furiei comuniste. Nina Arbore a fost ultima din neamul Arbore binecunoscut grație aceluși Luca Arbore, portar al Cetății Sucevei lui Ștefan cel Mare.

Albumul Nina Arbore ne prezintă o biografie și o descifrare meticuloasă a curentelor și stilurilor ce au marcat căutările expresiei plastice ale pictori-

Gheorghe Vida. *Nina Arbore*, Editura ARC, Colectia *Maestrii Basarabeni din Secolul XX*, Chișinău, 2004

tei. Artista se află la Paris în plină perioadă Belle Epoque, cunoscând lumea boemă a Școlii din Paris, nihilismul, revoluționarismul avangardei franceze. Revenind în Țară, se alătură grupurilor moderniste și avangardiste, întreține relații de prietenie cu Marcel Iancu, Victor Brauner, Nicolae Tonitza, Aurel Jiquid, Cecilia Cutescu Storck, Olga Greceanu, Milița Petrașcu, actrița Dida Solomon Callimachi. Importante personalități ale epocii scriu despre opera ei și îi apreciază experimentele plastice.

Și în încheiere, cu referire la artiștii uitați, nevalorificați, ignorați. Horia Patapievici se întreba într-un eseu: „Ce fac statele cu personalitățile excepționale? Leucid când nu le sunt pe plac. Le ignoră când nu se pot folosi de ele, de opera lor. Această trăsătură este aproape singura comună tuturor regimurilor politice. Le promovează doar dacă le pot subordona. Căci numai cele mai liberale state se abțin să confunde cultura pe care tind să o naționalizeze cu cultura pur și simplu – statelor numai cultura oficială le apare ca fiind singura cultură care merită să fie luată în seamă”. Ultima Arboreasă a detestat cultura oficială...

Bibliografie

1. **Gheorghe Vida.** *Nina Arbore*, Editura ARC, Colectia „Maestrii Basarabeni din Secolul XX”, Chisinau, 2004.
2. **Cristina Cazan.** O biografie cu trecere prin școala lui Matisse, Observatorul cultural nr.596 din 14 octombrie 2011.
3. **Artmark-investments of passions V.I.** Nina Arbore: Vas cu crini, 8 octombrie 2011.
4. **Horia Patapievici.** Problema hrănirii în Pritaneu a lui Socrate, Evenimentul Zilei, 2-4 aprilie 2008.